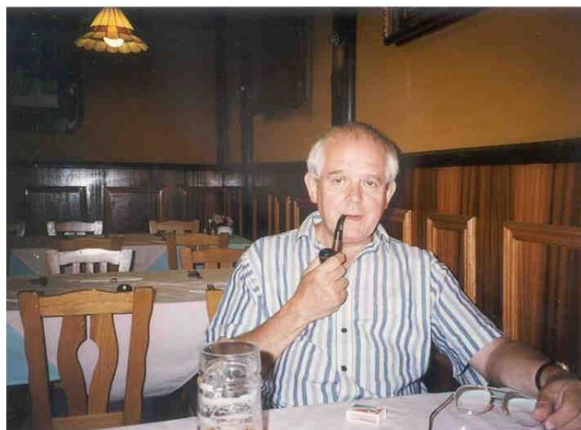

85 ÉVE SZÜLETETT HOLLÓSI MIKLÓS PROFESSZOR

Egy tanítvány
emlékei és
köszönete

Emléket hagyok itt, mely ércnél maradóbb...(*Horatius*)

Hollósi Miklós professzor emlékére (írta: Perczel András)

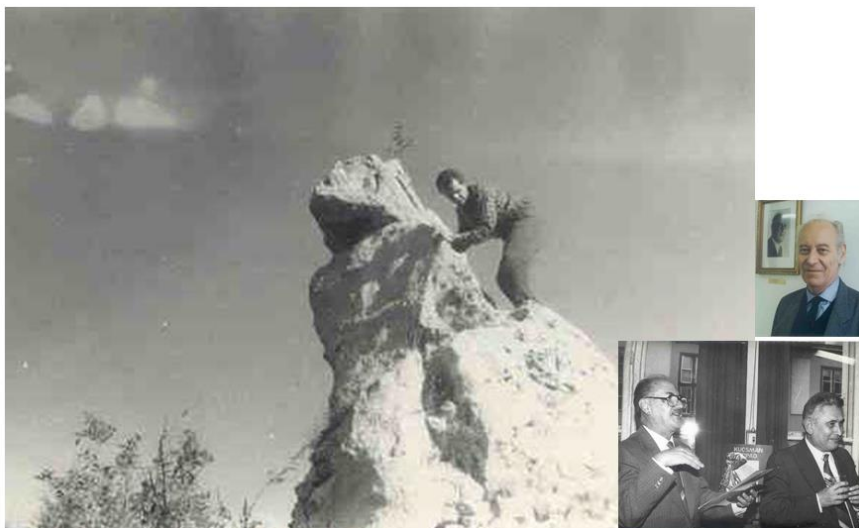
Tisztelt Osztályülés, kedves Kollégák!

Napra pontosan tíz esztendeje, 2016. szeptember 22-én hunyt el Hollósi Miklós professzor, akadémikus, egykori tanszékvezetőnk, sokunk tanára, munkatársa és mentora. Idén lenne Ő 85 éves. Most, amikor az emlékét idézzük fel, én elsősorban nem Miklós akadémiai és egyetemi tisztségeiről szeretnék beszélni, hanem arról az emberről, akit fiatal koromban a nagy öregek, Medzihradszky Kálmán, Kajtár Márton és Kucsman Árpád profok egyszerűen csak Hollósi Mikinek hívtak.

85

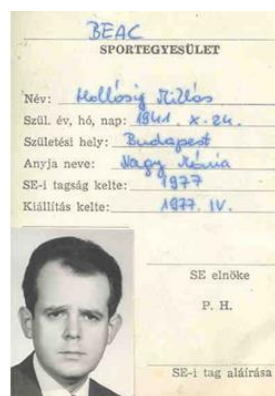

Tudd meg,
ki vagy,
s fogadd el a világot.
(*Goethe*)

Az én történetem vele 1977-ben kezdődött. Frissen érettségizett piarista diákként nem vettek fel az egyetemre, így a következő évet a Szerves Kémiai Tanszéken, Kajtár Márton professzor csoportjában töltöttem. Ott találkoztam Miklóssal, aki akkor még negyvenéves sem volt. Együtt dolgoztunk a laborban: én többnyire a kísérletek körül igyekeztem hasznossá tenni magam, ő pedig a jól ismert piros foteljében ült, pipázva dolgozott, olvasott és gondolkodott.

85

Az ember minden jel szerint
gondolkodásra termett:
ebben rejlik emberi méltósága
s minden érdem.
(Pascal)

Tőle tanultam meg a szerves kémiai laboratóriumi munka első fogásait. Vele végeztem az első sikeres desztillációimat, az első kísérleteimet. Akkor még aligha tudtam, hogy ezek az élmények milyen mélyen meghatározzák majd a későbbi pályámat. A kémia számomra élővé nem tankönyvi fejezetek sorozataként vált, hanem vele a laboratóriumban: az anyagokkal, az eszközökkel, a próbálkozásaimmal, s néha bizony a sikertelen kísérletekkel együtt.

A tudományos munka különös kettősségét Miklós mellett hamar megtapasztaltam. Egyszerre volt benne fegyelem és játékoság, **komolyság és derű**. Emlékszem a CD-mérésekre: a műszerre, a küvetákra, a lassan kirajzolódó spektrumokra és Miklós visszafogott megjegyzéseire, melyekből én eleinte nem sokat értettem. Ő azonban szemmel láthatóan otthon volt ebben a világban. Azt tanította meg nekem – sokszor szavak nélkül, – hogy a kutatásban a **türelmes megfigyelés**, a **szakmai intuíció** és a tapasztalat éppolyan fontos, mint a jó módszer és a pontos műszer.

Később, 1985 és 1989 között, TMB ösztöndíjasként, ma azt mondanánk doktoranduszaként, a témavezetőm volt. Az ő segítségével ismerkedtem meg G:D: Fasman professzorral és a Brandeis Egyetemen működő kutatóműhellyel. Ennek köszönhetően 1989 és 1992 között, családommal együtt, Amerikába jutottam. Ez számomra nem egyszerűen egy külföldi tanulmányút volt, hiszen kitágult a világ és megváltozott az is, ahogyan a tudományos lehetőségekről gondolkodtam azután.

Miklós ebben is úttörő szerepet játszott. Olyan időszakban épített nemzetközi kapcsolatokat, amikor ez itthon korántsem volt még magától értetődő. Részt vett külföldi

támogatások megszerzésében, konferenciát szervezett, fiatal kutatókat vont be a munkába, és olyan szakmai környezetet teremtett, amelyben egy fiatal vegyész számára elérhetővé vált a nemzetközi kutatás. Később, a közös NIH pályázatunk keretében, kint és itthon is dolgozhattunk együtt, a G.D. Fasman professzorral kialakított együttműködés gondolatai mentén.

85

Az ember csak ott kerül igazi
közösségbe emberrel:
a munka mezején
(Móricz Zsigmond)

A tudományos pályák természetes velejárója, hogy idővel önálló irányokat vesznek. Én is fokozatosan a peptidek és a CD-spektroszkópia világából, a fehérjekutatás és az NMR spektroszkópia felé fordultam. Miklós közben tanszékvezető lett és egyre több egyetemi feladatot vállalt. A szakmai profilunk és érdeklődésünk bár kissé eltávolodott ekkor már egymástól, de a kapcsolatunk nem változott meg. Továbbra is mentorként tekintettem rá, és mindig megmaradt bennem a tisztelet mind azért, amit tőle kaptam, s azon túl is!

Miklós pályáját a saját korának nehézségei közepette érdemes látnunk. Tudományos karrierjének egyik felét egy olyan rendszerben építette, melyben a kutatói lehetőségeket sokszor a szűkös infrastruktúra és a merev intézményi keretek határozták meg. A másik felében pedig egy gyorsan változó világban kellett pályáznia, nemzetközi kapcsolatokat építenie, csoportot szervezni és új kutatási irányokat kialakítani. Ő mindezt nem látványos gesztusokkal, hanem kitartó és következetes munkával tette. A **Hollósi-csoport** hosszú időn át önálló szakmai műhelyként működött és számos fiatal kutató indulásához **adott biztos szakmai és emberi háttérrel**.

85

Jó dolog törvényt hozni,
ha van, aki betartja.
(Lomonoszov)

Számomra azonban a szakmai eredmények mellett legalább ilyen fontos az, ahogyan Miklós mindezt végigcsinálta. Szelíd, visszafogott, szerény ember volt. Nem a hangos magabiztosság jellemezte, hanem egyfajta nyugodt derű és óvatos optimizmus. Tanszékvezetőként is megőrizte ezt a magatartását, még akkor is, amikor az egyetemi élet mindennapi gondjai, a helyhiány, a leépítések, a végzetes Bokros-csomag, a pénzügyi nehézségek, az adminisztratív terhek és még sokáig sorolhatnám, bőven adtak volna okot a szorongásra és az elégedetlenségre. De ez a nyugalom nem közönyt jelentett. Éppen ellenkezőleg: figyelmet, türelmet és bölcsességbe hajló igaz emberséget. A hallgatókkal és a fiatal kutatókkal barátságosan bánt, de az **igényességből nem engedett**. Ezt már a korabeli tanszéki értékelések is kiemelték és én magam is így emlékszem rá. Nemcsak azt mutatta meg, hogyan kell kísérletezni vagy spektrumot értelmezni, hanem azt is, hogyan lehet komolyan venni a munkánkat anélkül, hogy önmagunkat túl komolyan vennénk.

85

Életünk egy perc
mire jó a hajsza?
(Horatius)

Ha ma visszagondolok azokra az évekre, a laboratórium képei mellett, **egy biztonságot adó emberi jelenlét** is felidéződik bennem. Egy fiatal, tapasztalatlan laboráns számára sokat

jelentett az, hogy volt valaki, akit követhettem, akitől kérdezhettem, és akinek a közelében lassan otthonossá vált a tudomány világa. Ezt a bizalmat később is magammal vittem.

Kedves Miklós, tíz év elteltével is hálával gondolok rád. Köszönöm, hogy megszeretteted velem a szerves és peptidkémia gyakorlatát, hogy elindítottál a kutatói pályán, hogy megnyitottad előttem a nemzetközi tudomány világát, és hogy mindeközben példát mutattál emberségből, szerénységből és nyugodt kitartásból. Kérem, most engedjék meg nekem azt, hogy egy rövid részletet osszak meg önökkel, a tízével ezelőtti gyászbeszédemből, felidézve azt amikor 18 évesen a 8-as laborba bekerültem:

„Konrad Lorenz kiskacsái sem lehettek hűségesebbek mint én voltam akkor Miklóshoz: követtem a laborban, követtem a folyosón, követtem a CD-be, és próbáltam ellesni fortélyokat, a hasznosság látszatát kelteni. Bizonyára nem tudtam hasznára lenni, ám Ő mégsem említette ezt soha. Nem lehet, nem emlékezni a pipázó Miklósról, igen a laborban, fényes reggel, teljesen szabályosan (akkor még teljesen szabályosan) pipázott munka közben. Kedélyesen fütyörészett, ahogy azt egy komoly adjunktus teszi reggel kilenc felé, miközben éppen feltett a laboratórium hátsó falra felszerelt mini-reflux készülékében egy peptidészter hidrolízist. Majd, ki jól végezte dolgát a piros - szörnyen szocialista, négyszögletesen steppelt műbőrfotelébe zuttyant, pipáját letette az ablak előtti asztalon lévő üveghamutartóba, s lázas lapozásba kezdett. A *Current Contents* bibliofil lapjait pörgette kissé vastag ujjával, mégis ügyesen, s az irreálisan kicsi betűket böngészte (néha egy lupéval, néha csak úgy szabad szemmel), s **keresett bennük valamit!** Lázasan keresett, akkor és később is ..., s hogy megtalálta-e azt, amit keresett már nem tudhatom meg soha, már nem, soha! Erre a szörnyű valóságra kell ráébrednem most, hogy e sorokat megfogalmazom!”

Emlékedet tisztelettel és szeretettel őrizzük. **Nyugodj békében, kedves Miklós.**

